

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana : DUMINECA.

Pretiul abonamentului :

Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.
" " Romani'a si strainetate pe an 14 franci
" " " " " j. a. 7 franci

Pretiul insertiunilor :

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineu
cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Corespondintele se se adreseze la Redac-
tiunea dela

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Ér banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in AR AD.

La inceputul anului scolasticu.

(Fine.)

Multe sunt necazurile dreptilor !

Multu mai multe sunt inse necazurile omului,
mancatu de vremuri si gonitu de sörte !

Cine a avutu nenorocirea se fia strepusu
in o astfeliu de stare,— pre cát timpu se gasesce
intrens'a — nu pote gandí la desvoltarea si in-
aintarea sa ; ci silitu este a-si concentrá tota ac-
tivitatea numai intru a-se mantui de necazurile,
ce-lu impresóra, si a scapá, cum se dice, macar
numai cu sufletulu.

In cartea sortii, bagu seama, asia ne-a fost
scrisu noué, romaniloru, cá se suferim, si inca
multu se suferim.

Biseric'a si scól'a nôstra, precum se scie,
au fost puse in trecutu sub tutoratulu si ingri-
jirea unei ierarchii de altu neamu. Tutorulu nostru,
ca toti tutorii din lume, a potutu avé multa du-
rere de inima facia de noi ; dar omu fiend si elu,
ca toti ómenii din lume, nu s'a potutu emancipá
de slabitiunile firii omenesci, n'a potutu schimbá
legea, carea ne spune, cà : „sangele nu se face
apa nisi odata,“ si astfeliu fiendu-i sufletulu si
inim'a la ai sei, pentru noi putien, forte putien
s'a facutu in timpulu celu destulu de indelungatu
alu tuteratului.

Multe contribuiri de ale nôstre au luatu in
acelu timpu calea catra Carloveti. Cand a ve-
nitu inse vremea, ca se ne despartimu de tutoru,
ne-am alesu cu mai nimicu. Ne-a remasu aici in
Arad o casa betrana sub titlu de resiedintia e-
piscopésca, si cu multa truda si necazu ni-s'a
mai datu si o parte neinsemnata din fonduri.

Sub timpulu ierarchiei streine, precum se
scie, putien s'a facutu pentru scól'a nôstra, si
daca nu s'a facutu, firescu lucru este, ca totu
a remasu in sarcin'a generatiunei actuale. De a-
ceea partea passiva a bilantinlui este forte mare.
Avem se espiàmu multe pecate vechi, si pecate

grele, nu ale nôstre, ci ale altor'a, pecate cari
ne-a remasu de moscenire din timpurile de trista
aducere aminte.

Dupa anulu 1849, si mai cu seama dupa
anulu 1860 se formase la noi unu curentu pu-
ternicu forte favorabilu pentru scóla si pentru in-
vietiatura. Mai töte scólele din tiéra erau pre a-
tunci pline de studenti romani. Inviatá romanulu
carte cu mare sete. Cuprinsu erá de dorulu, cá
prin carte se-si intemeieze, si se-si creeze sôrtea,
ce o merita dupa positiunea si capacitatea sa in
concertulu celoralte popóra din lume.

In lume nu succedu inse totdéun'a lucrurile
asia, precum le doresce, si le gandesce omulu ;
si din nenorocire nu ne-au succesu nici noue in
form'a, in carea le-am asceptatu, si ni le-am in-
tipuitu.

Acésta impregjurare si alte multe necazuri
au produsu apoi in intelligent'a nôstra unu felu
de resensu, unu felu de lipsa de incredere in
puterea de viétia si in productivitatea scóleloru
nôstre ; ér poporulu, vediend si elu, ca multe din
ilusiunile, ce le-avea mai nainte, au remasu ne-
realisate, si ca din contra starea sa a devenit
totu mai grea prin inmultirea sarciniloru, ce are
a suportá astadi, a cadiutu de nou in fatalismulu
de mai nainte, si in multe parti se observéza in-
trensulu o recéla facia de scóla.

Acésta recéla facia de scóla este prim'a ru-
brica in passiv'a bilantiului scólei.

Din ea apoi isvorescu töte celelalte necazuri,
de cari sufero scól'a, si anume :

1. Nu avemu scóle elementarie de ajunsu,
si nu avemu in tota dieces'a nici o scóla media.
N'avemu nici unu gimnasiu, nici o scóla reala.

2. In scólele elementarie frequentatiunea nu
este regulata, ér in scólele medie si superioare
din tiéra numerulu studentilor romani a scadiutu
forte multa in proportiune cu anii de mai nainte.

3. Scólele, cari le avemu nu sunt tóte des-tul de bine ingrijite, nu sunt provediate in modu corespundietoriu nici cu puterile didactice, nici cu recusite de invetiamentu.

4. Inspectiunea didactica nu este in totu loculu astfeliu, ca sè se pòta exercia control'a ne-cessaria asupra mersului instructiunei, precum o pretinde pedagogia moderna, èr administratiunea scolara lasa fòrte multu de dorit.

5. Invetiatorii nu sunt salarisiati in totu loculu astfeliu, ca se pòta trai si lucrà neapesati de grija pentru traiul vietii; si in fine

6. Scólele nòstre in unele comune produc fòrte putien, si astfeliu nu au asupra poporului acea putere atractiva si acea inriurire binefac-toria, ca se-lu faca se pricépa, se intieléga, si se semta, ca scòl'a este pentru fii sei tocma asia de neaperata trebuintia, ca si panca de tòte dilele, si altele.

* * *

Comparandu acum dupa cele enumerate pana aci partea passiva cu partea activa bilantiul nòstru incheia cu unu mare deficitu. Acestu deficitu nu mai pòte remané multa vreme astfeliu, daca vomu a incungiurá mari perderi pentru biserica si natiune. Elu trebue acoperitu cát mai in graba. Acoperirea lui recere inse munca multa, munca grea.

Acésta munca din norocire nu apesa numai pre umerii unui'a, sau unor'a; ci ea ne privesce in diferite forme pre toti; si daca cu totii ne vomu pricpe la impartirea lucrului, precum ni-lu aréta atât statutulu organicu, cát si regulamentele in vigore, atunci munc'a nòstra va deveni usiora, si vomu poté obtiene in scurtu timpu succease, de cari insine ne vomu minuná.

Intru inaintarea scólei sunt trei factori deci dietori: invetatoriulu, poporulu si organele ad-ministratiunei scolare.

Inca din betrani a remasu intre ómeni vorba, ca: „pre cine l'a urftu Dumnedieu, l'a facutu dascalu.“ Nu se pòte negá, acésta vorba si-a avutu si ea ratiunea sa multa vreme in lume. In timpulu mai nou s'a constatatu inse pre deplin, ca chiar scòl'a elementara este sufletulu oricarei natiuni, si dascalii, odiniora putien bagati in seama au inceputu a fi stimati, si pretiuiti in totu loculu, unde prin munc'a si productivitatea loru au sciutu se inspire societatii respectulu si stim'a, cu carea le detoresce lumea. Astadi s'a emancipatu lumea de multe prejudetie, de cari suferea in trecutu, si ómenii s'au deprinsu a stimá pre fie-care dintre densii dupa adeverat'a lui valóre intelectuala si morala, fara privire la starea, sau clas'a, carei'a apartiene.

In urmare nu mai incape nici cea mai mica indoiéla, corpulu invetatorescu se bucura si tre-

bue sè se bucurse si la noi de stim'a, ce-i com-pete atunci, eand prin munc'a si espacitatea sa va sci se-si ocupe loculu, ce-lu merita in societate.

Am amintit cu intenziune acésta impregiu-rare, pentruca marturismu, nu intelegemu, de unde vine, ca la noi in eparchia la preparandia urméza cursurile in genere teneri mai numai din familiele cele mai serace din poporu. Putieni, fòrte putieni sunt din clasele mai de frunte din poporu, si din asia numita a intelligentii. Si acei'a, cari sunt din aceste clase nu voiescu a-se prepará pentru carier'a de invetiatoriu; ci se folosesc de preparandia ca si de o punte, pre ca-reia voiescu se tréca, si se ajunga in teologia, si respective sè se prepare pentru carier'a preo-tiesa. Nu accentuàmu acesta impregiurare, ca dóra amu fi de parerea, că prunculu seracului se nu invetie carte. Din contra dorim din inima acésta, dar in acelasi timpu ne dóre, ca ómenii nostri mai de frunte din poporu nu aprefuescu carier'a invetatoriésca, precum merita, si prin acésta se impune totu de odata diecesei o mare sarcina, si anume sarein'a de a-si crese insasí pre spesele sale intregu personalulu invetatorescu.

Lasandu a vorbi mai detaiatu despre acésta cu alta ocazie se revenim la obiectu:

„Scòl'a este, precum o face invetatoriulu.“ Purcediendu de aici noi privim pre invetatoriulu din scòl'a elementara de celu dantaiu factoru intru inaintarea mersului tuturor scóleloru nòstre, primula si celu mai puternicu factoru de curtura la tòte popórele. In sarcin'a densului punem deci totulu, si anume din urmatórele mative:

In timpu de multi ani am avutu ocazie a observá, ca invetatoriulu, carele pòrtă in inima conscientia chiamarii sale apostolice si prin manier'a si metodulu seu in scòla, precum si prin tienut'a sa in societate a sciutu se indulcésca atât pre scolari, cát si pre parinti catra invetia-tura — si-au facutu si siesi si comunei cele mai mari servitie. Pre unu astfeliu de invetatoriul nulu audi nici odata plangendu-se nici, ca-i este micu salariulu, nici ca nu-lu capeta regulatul, nici ca nu este pretinitu si vediutu de catra ómeni si in genere nu se plange de nimicu. Comun'a sacrificia buetros totu ce ea ce pòte pentru scòla, pentruca vede, ca banii, cari i-chelteiesce pentru scòla, produc insutitu si inmuitu; si omulu, carele s'a indulcitu odata de binefacerile scólei nu mai sta pre locu, voiesce a marí acestu sanctu-ariu, spre a-se poté impartesi totu in mesura mai mare de binefacerile ei. Astfeliu comun'a cu invetatoriul bunu inmultiesce scólele sale, si in-grijesce, ca pruncii omeniloru cu mai buna dare de mana se mérge si la scóle medie si superi-ore, se invetie carte mai multa, si sè-se ridice

si dintre densii ómeni qualificati pentru oficie si pentru positiuni mai bune in societate.

Pre cát este de mare binefacere unu invetiatoriu bunu pentru o comuna, pre atât este de mare calamitate invetiatoriulu reu. Satulu, carele a avutu nenorocirea se aiba dascalu reu, nu mai scapa de necazuri. Aici nimenea nu-si da bucuros pruncii la scóla, salariulu e micu, si ómenii studiéza, cum se-lu faca si mai micu. In sata este totu certa si nentilegere, si totu soiulu de neajunsuri.

Aceste neajunsuri nu reman apoi numai in satu, ci vinu la organele administratiunei scolare, ca se li-se faca dreptate : Astfelui aceste organe in locu se cugete, cum se creeze asiedimente mai multe si mai bune, sunt silite a-se ocupá cu diferite neajunsuri; si in modulu acest'a activitatea loru remane forte putien productiva ; ér poporulu se desgusta de tóte, eade in o apatia, si nu-lu mai poti misicá si insufleti pentru nici unu lucru bunu.

Amu inregistratu aceste observari ale nóstre precum le-am eulesu din experientia. N'am avutu intențiunea a laudá, sau vatemá pre cineva. Detori am fost inse a-le spune, că pecatul nu avemu, ca nu le am spusu. Nu pretindemu dela nime alt'a, decât se-si faca detorint'a, fia elu ori cine.

* * *

Timpulu tace, si trece !

Popórele, cu cari locuimus, lucra de multu in ale scólei. Noi nu din vin'a nóstra am inceputu asia tardiu. Laolalta inse suntemu avisati a trai cu aceia, cari au scóle mai bune si mai multe, si orice vomu face, nu ne mai potem eschide de densii. Ji-intelnimu la piatiu, cand vindemu bucate, ii-intelnimu in comerciu, in vieti'a publica si sociala ; si in totu loculu, unde ii-intelnimu, ne sunt, si ne potu fi superiori pana atunci, pana cand poporulu nostru nu va ave carte si invetitura, ca si densii.

Santu si vecinieu este adeverulu, cuprinsu in cuvintele scripturii „fiulu invetiatu, intieleptu va fi, si pre celu nenvetiatu sluga va ave.“

Tienendu deci contu de acestu principiu si adeveru eternu, detori suntem a fi cu totii cu multa priveghiare in ale scólei, ca printren'stote se ni-se adaoge noue.

La noi nu lipsescu medilócile in mesur'a, de carea, se pare, ca multi ne tememu. Esperient'a ne-a potutu convinge pre toti pre deplin, ca cu bunavointia si cu buna renduiéla s'au facutu multu in cei diece ani din urma, s'a facutu partea cea mai mare din cele ce le-am inregistratu in activ'a bilantiului, ce am presentat ; si vorbindu adeverulu, intru realisarea acelor'a nu toti amu fost angagiati la lucru.

Chiar acésta impregiurare ne intaresce multu in convictiunea, ca multe s'ar poté face cu timpulu, mai cu seama, cand toti ne vomu oferi scólei servitiele nóstre in cerculu de activitate, pre carele ni-lu norméza legea. Ca dovéd'a cea mai puternica pentru cele ce sustinem, ne servesce zelulu si interesulu, cu carele a imbratisiatu clerulu si poporulu din diecesa ideia infiintarii seminarului diecesanu.

Deci să nu ne oprim aici ; ci se continuam pre calea inceputa, si uniti in cugete si semtiri se lucrămu la ridicarea invetiamantului nostru nationalu-confessiunalu : se facemu din scóiele nóstre elementarie tot atâtea fortaretie puternice, in cari se ne potem scuti in timpuri grele, si se ne potem armá pentru tóte timpurile si eventualitătile, si apoi se grijim u totu de odata, ca la locurile mai centrale se infiintàmu si câte o scóla superióra.

Purcediendu pre acésta cale tot-deun'a si intru tóte ne va insotí ajutoriulu Celui Pré Inaltu.

Adunarea generala a fondului pentru teatru romanu.

Sie dinti'a I.

Diu'a de ieri si cea de astazi au fostu pentru romanii din Arad si giuru döue dile de serbatore.

Am serbatu o serbatore a unei scóle, ce voim u infiintá, pentruca teatrulu este o scóla practica pentru poporu, menita a combate vitiulu si a propagá virtutea.

Ieri la órele 11 inainte de amédi s'a deschis u in sal'a din padurit'a orasului adunarea generala prin vice-presiedintele comitetului pentru fondulu de teatru, dlu Iosif Vulcanu, fiendu de facia Pré Santi'a Sa, parantele Episcopu alu Aradului Ioan Metianu, mai multi membri veniti din departare, intre cari amintim pre dnii : Visarionu Romanu, directorulu institutului „Albin'a“, dñulu Ioanu Slaviciu, directorulu jurnalului „Tribun'a“, dlu advacatu Ioan Pop'a, din Sibiu, parinte protopresiviteru Antalu din Beiusu, dñulu M. Sierbanu, jude regescu in Seghedinu, dlu advacatu Secul'a din Dev'a, dlu advacatu Miclea din Cacov'a, si alti multi membri din locu si din giuru.

In discursulu de deschidere dlu Iosif Vulcanu, dupace mai antaiu a constatat, ca teatrulu este o institutiune de cultura, o scóla practica pentru poporu, a facutu unu istoricu forte nimeritul alu tuturoru misicamintelor si resultateelor, obtinute de natiune pre terenulu economicu si alu artelor frumose, si constatandu, ca intre impregiurarile, in cari am vietuitu, s'a facutu totusi multu pre aceste terene, incheia salutandu

pre publiculu adunatu si dechiara adunarea de deschisa. Discursulu de deschidere a fost primita de publicu cu viua placere si intre urari de „se traiésca.“

Dupa cuventulu de deschidere, dlu dr. Nicolau Oncu saluta in numele comitetului arangatoriu pre dlu presiedinte si pre membri pentru ocaziunea data romanilor din Arad a-se aduná si a colucră pentru realisarea unui scopu atât de maretii.

Adunarea procede apoi la constituire si alege de notari: pre dnii Atanasiu Tuducescu si Iuliu Mer'a.

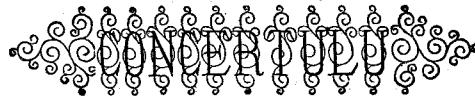
Trecendu-se la ordinea dilei se cetește reportulu generalu alu secretariului comitetului, carele-lu si transpune comissiunei pentru propunerii, in carea se alegu dnii: Ioan Slaviciu, Adalbert Mihailoviciu, Telescu si Miclea.

Se cetește reportulu casarialui societății, si se transpune la comissiunea bugetara, carea se alege din dnii: Visarion Romanu, protopresviterulu Antal, Demetriu Bonciu si Ignatiu Pap.

Pentru inscrierea de membrii noi se alege o comissiune din dnii: Georgiu Lazar, David Nicóra, Vasiliu Mangr'a, Aureliu Suciu, si Ioan Morariu.

Nefiendu insinuata nici o disertatiune, dlu Iosif Vulcanu cetește unu fragmentu din o drama lucrata de densulu, intitulata: Stefan Voda celu teneru. Acestu fragmentu a fost ascultat cu viua placere de publicu, si autorulu la fine a fost aplaudat. Cu acesta ne mai fiind alte obiecte la ordine siedint'a se incheia, anunciandu-se siedint'a urmatória pre manedi la 11 ore.

La doue ore dupa amedi s'a tienutu banchetul totu in sal'a din paduriti'a orasului. La banchetu a toastat dlu Iosif Vulcanu pentru Maiestatea S'a Imperatulu si Regele Francise Iosif Antaiulu, Dr. Nicolau Oncu pentru membrii comitetului, Demetriu Pop'a pentru Pré Santi'a Sa Episcopulu Ioan Metianu, V. Mangr'a pentru representantii presei, Michaiu Sturz'a pentru unirea si buna intielegere intre romani, si Aureliu Suciu pentru secesulu frumosu.

La órele 7 s'a tienutu concertulu.

Vorbindu despre concertu, ne aflam sub impresiunea unui semtiamentu de bucuria si a unei emotiuni placute, carei'a nu-i potem dà espressiune adeverata si nimerita. Spre a poté deserie succesulu concertului de aseara ne sentim pré slabii. Ori cum luvom caracterisá, este pre putien.

Nu scim, ce vom leudá mai antaiu, art'a, sau talentulu. Amendoue acestea au fost in mare mesura

representate, incât in acésta privintia potem fi cuprinsi de o adeverata mandria nationala.

Intréga program'a s'a esecutatu cu o precisiune si cu unu studiu, ce nu lasa nimicu de dorit. Mari ac fost asceptările publicului si dorulu de a asculta productiunile de aseara. Sal'a dela crucea alba era indesuita de unu publicu alesu. Au potutu fi 800—1000 de persoane. Nu a fost inse nimenea, care nu ar fi fost deplin satisfacutu de resultatu.

Se vorbimu inse in specialu:

Dóm'n'a Gabriel'a Ionescu a cantat solo aseara 3 piese, si anume: „Styrienne din Mingnon“ de A. Thomas, „Vorrei morire“ de Tosti, si „Nu te potu uitá“ de Franchetti. Spre a caracterisá succesulu constatámu, ca dóm'n'a Ionescu posede o scola superioara, si o voce, carea dotata de natura, si inaltiata prin arta la atât'a perfectiune, incât misica inim'a si inaltia spiritulu auditoriului. Adeveratu glasu de privighiatória.

Dlu profesoru N. Popoviciu din Caransebesiu a esecutatu solo „Aria“ din Traviat'a de Verdi, „mediul noptii“, „Sequidill'a de G. Dim'a, si „Doru de resbunare“ de Canadi'a. In tóte aceste piese a debutat cu precisiunea si dulceti'a, ce scie se si-o insusiesca artistulu cu o scola inaintata, si astfeliu a strepusu pre publicu in o adeverata emotiune.

In duetulu „L'addio,“ esecutatu de dn'a Gabriel'a Ionescu si dlu N. Popoviciu publiculu a avut ocaziune de nou a admirá resultatele, de cari este capace talentulu, ridicatu la perfectiune prin scola. Aplausele nu voieau sé se mai finescă.

Succesele vocii nu au remasu inse numai sin gure. Pianulu inca si-a avutu rol'a sa, si aseara s'a constatat, ca si in acestu instrumentu potem inregistrá mare progresu.

Domnisiór'a An'a Bonciu a esecutatu pre piano piese: „Nocturne“ de F. Chopin si „Fantasie roumaine,“ ér domnisiór'a Eugen'a Sierbu „Fantaisie impromptu.“ La ambe technic'a este deplin desvoltata. Ambe manuéra acestu instrumentu cu o precisiune si desteritate admirabila. Ambe posiedu o scola inaintata, unu semtiu viu si deplina conscientia de musica. Publiculu le-a ascultat cu multa placere si cu una viu interesu, si multiemirea sa si-o a esprimatu in aplausele, ce nu voiau a-se mai conteni.

Corulu plugariloru din Chiseteu a avutu asér'a o noua ocaziune, de a escela si a dovedi lumii de ce este capace romanulu, cand are buni conduceri.

In salonulu dela crucea alba inaintea unui publicu alesu, in medioculu carui'a se afla si Pré Santi'a sa, parintele Episcopu Ioan Metianu, — se presesta o céta de tierani sub conducerea demnului loru preotu Lucianu Siepetianu ér alaturea 7 tieranicie in frunte cu dn'a preotesa Irin'a Siepetianu, imbracata in unu costumu romanescu de gustu. Costumulu tierancei romane s'a incetatienit de multu in salonu. O regina poeta, o femeia de modelu pentru eternitate i-a datu de multu acésta splendore. Dar ce voru fi cautandu aici tieranii? Ei au intrat in salonu, ca se arete, ca opinc'a romanescă scie se emuleze in arta cu fraculu artistului de profesiune. Au venit uici, pentruca se ne arete, ca nu este de lipsa se cercetámu operele oraselor mari, de órece ceea ce dorim a afla acolo, avemu si potem ave si in satele nóstre.

„Bine ati venit la noi voinici“ le dise publicu prin aplausele sale, cand se presentara pre scena tieranii nostri. Cu o infacisiare placuta, imbracati in uniform'a parintilor nostri, unu peptariu albu, decorat cu o lira, cu camesi si ismene albe, ca néu'a, si cisme pre picioru, si cu seriositatea artistului de profesiune la semnulu datu de dlu Siepetianu voinicii inceputa a cantá pies'a „Salata ilataliana“ de Genée. Precisiunea in esecutare, desteritatea tactulu, cunoscinti'a si semtiulu de arta ne-au facutu pre toti se ne uitamu, ca ne aflam intre peretii unui salonu toti ne cugetam, ca suntem la marginile mării, carea spala frumós'a Italia, tiér'a muma, carea ne-a datu originea.

Totu acest'a a fost succesulu si alu celor alalte piese esecutate de coru „Junimea parisiana“ si „Hor'a Sinaii“ de Porumbescu. In Hor'a Sinaii succesulu a-junse culmea. Corulu a inceputa a cantá dupa modelulu si melodi'a murmurului apei Pelesului si alu Prahovei, ér döue romancutie, ce conduceau soprano, cand vocea li-se audiá mai tare, ne spuneau, ca sorori sunt densele, cu femeile romane, cari au crescutu curcanii dela Plevn'a.

„Se traiți voinici, si voi romancutie se traiésca conducatoriu vostru, si vecinicu se fiti fal'a si mandri'a neamului romanescu“ a fost respunsulu publicului, dupace a auditu productiunile corului dela Chiseteu.

„Se traiésca voinicii si mandrele romancutie dicemu si noi, cand publicamu acestea, fia exemplulu domnului Lucianu Siepetianu, si a domnei sale Irin'a in veci imitat!“

D i v e r s e .

* Deputati pentru congresulu nationalu bisericescu, din clerus s'au alesu in cerculu Aradului parintele protopresviteru Vasilie Belesiu; in cerculu Siriei parintele protosincelul Iosif Goldisiu; in cerculu losasielului par. prot. Ioan Groza; in cerculu Timisorii par. prot. Meletiu Dreghiocu; in cerculu Lipovei parintele Iosif Suciu. Despre celelalte alegeri din clerus pana in momentu nu avemu cunoscintia.

* Institutulu Panteleimonu de surdo-muti. Visitandu institutulu dela Panteleimonu si mai cu seama scol'a surdo-mutilor, de sub directiunea dlui si dnei Ionescu, am admirat starea prospera a scólei buna ingrijire si progresele ce facu elevii ei sub raportulu teoreticu si praticu, multiamita dicemu directiunei inteligente si adeveratu parintesci a acestoru profesori demnui, cari din nisce nenorociti orfani si surdo-muti, au formatu elevi cu sciintia de carte si de diferite meserii, precum: ferarie, tâmplarie, strungarie s. c. l. Felicitam dar pe dlu si dn'a Ionescu, cari luptandu cu tote greutatile si lipsurile cele mai simtibile, nu se descuragéza catu-si de putienu, ci urmédia cu zelul si activitate apostolatulu binefacatoru ce li s'a incre-dintiatu.

* Institutulu dela monastirea Marcuti'a de alienati.* Trecandu la institutulu de alienati Marcuti'a, numai putienu am remas multiemitti de bun'a ingrijire, curatieri'a si regul'a ce se pastrédia iu a-cestu asiediamentu umanitaru, unde, cu tote lipsurile

si incomoditatea localului, directorele seu dlu si dn'a Mihailu Teodorescu, ca nisce adeverati parinti ai nefericitilor alienati, 'si dau tote silintiele, cu mijlocele cele mai restrinse, pentru a implini lacunile si a indulci sórtea a preste un'a sută de nefericiti alienati.

Studiindu inse starea psicologica a internatilor dela Marcuti'a, atinsi de alienatiunea mintala, am constatat, că mai toti bolnavii sunt sub imperiale unei monomanii sau sub dominatiunea unei idei fixe.

Astfelu intalnesce cine-va in acestu institutu pe unu bigotu sau fanatiscu religiosu, care la vederea unui visitatoru strainu, nu face de cătu a-se inchină in genuchi si cu ochii pironiti la icone.

Vedi pe unu poetu si vechiu literat, care in limbagiul seu nu-ti represinta de cătu tablouri umanitare si inchipuirii tiranice de totu feliulu de barbarii si de torturi omenesci din cele mai prapastiöse.

Vedi pe unu vechiu boeru, care nici nebunu nu uită manierile aristocratice de salóne, facendu-si to-feliulu de reverintie, descultiu si in camasie.

Vedi pe comerciantele avaru si lacomu, care fanaticu de comerciu si de bani pana la nebunie, nu-ti vorbesce de căt de comerciu si castiguri colossale, descriindu-si relatiunile sale intinse cu totu universulu, pe mare si pe uscatu.

Vedi pe patriotulu esaltatu, strainu de nationalitate, care nu face de căt se-si blasteme pe gubernul seu si tote gubernele din lume, trimitiendu la dracu pe toti consilii cari tacsédia pe connatiopalii loru de nebuni, pe candu ei sunt nebuni, dupa densulu.

Vedi pe o bacanta tinera si curatica, care si-a petrecutu viéti'a in excesse si desfrenari, că nu-ti vorbesce de cătu de amoruri si infidelitati, de ferici si nefericiri lumesci.

Vedi o mare si nefericita dama, victimă amora lui si a gelosiei sale esaltate, pentru sociulu ei inconjurata de carti si note de piano, executandu arăduiose si aruncandu maledictiunile cerului pe socialu ei care a facut'o nebuna, pentru a trai cu aceea ce a tradat'o.

Vedi pe o nefericita fata nebune din amora, standu in nemiscare că unu automatu, cu ochii pironiti la pamantul si oftand necontenit, fără că ochii ei se intelnescă vreodata ochii visitatorului.

Vedi pe militarulu alienatul vorbindu-si numai de resbele si trofee castigate pe campulu de lupta si de mii si milioane de dusmani, macelariti de densulu, si de multimea victoriilor si teremurilor castigate prin sab'a sa.

Vedi pe nebunulu de grandomanie care nu-ti vorbesce de cătu de regi si imperati, cu care are relatiunile cele mai intinse si intime.

Dara ceea ce este mai demn de observat este, că mai toti, afara de cei furiosi si idiotisati, au consciinti'a positiunei si nefericirei loru, spăindu-ti verde, că se afla la marcuti'a, că sunt pe nedreptu taxati de nebuni de cătra cei cari, dupa ei sunt adeverati nebuni.

Cea-ce ne-a facutu se esclamamu dintr'un simtiementu de durere si pietate:

Căti intelepti in ospiciele de nebuni!

Si căti nebuni in societate!

(Dupa „Reform'a“)

*) Numitu in limb'a poporului si Balamucu.

* Dr. G. Vuia aduce la cunoștință onorab. sei clienți din locu și din provincia că a sosit din Bâile Herculane și se așa la locuință sa din stradă Deák Nr. 37. Orele de consultu dela 7—8 dimineață, dela 2—3 după amedi în totă dilele.

Concurs.

Se scrie concursu pentru statinnea invetiatorășca provisorie din comună Saravolla, comitatul Torențului cu terminu de alegere pe diua de 14 Octombrie în carea di se va tineea și alegerea.

Emolumintele sunt 300 fl. v. a. 2 stângini de lemn și paie de ajuns pentru a încadi sedlă și cortelul, 2 lantie pament aratoriu, 10 fl. v. a. Scripturistica și purtarea protocolului siedintelor. 5 fl. pentru conferinție, dela inmormentari tacă de 50 cr. cortel liberu cu done chilii, cuina, camara și curte destul de mare, însemnându cumea dela purtarea și acomodarea alezului fatie cu Stă Biserica și modalitatea cu copilasii va aterna și definitivă intarire.

Aspiranții la acestu postu se indatorădă în resimțipulu de susu pusă a-se infatiosa în una din dumineci în Stă Biserica, aratandu-si deșteritatea în cantu și tipicu.

Recursurile ajustate conform prescriselor Statutului Organiciu să se substea celu multu pana în 8 Octombrie anul cur. stil. vechiu subserisului presidinte.

Comitetul Scolariu.

Constantin Olariu.

Ca sciresi si invoarea Dului Mita Dolga m. p. inspec. scolarum.

Se scrie concursu pe statinnea invetiatorășca din Murani, cu terminu de alegere pe 7/19 Octombrie a. c.

Emolumintele anuali suntu: 162 fl. 30 cr. 60 metri de grâu, 8 orgii de lemn, pamentu 4 jugere, pausalulu de scrisu 5 fl., 6. fl. pentru conferinție, cuartiru liberu și gradina intravilană.

Recursele ajustate conformu prescriselor statutului organiciu și cu Testamoniul din limbă maghiara, să se substea subserisului inspectoru de scole in Szécsény per Vinga.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu mine: Iosifu Grădinariu m. p. insp. scol.

Pe statinnea invetiatorășca vacanta la scolă nouă in Seleusiu-Cighirel, se scrie concursu cu terminu de alegere 7 Octombrie st. v.

Emolumintele suntu: in bani gât'a 250 fl. v. a. unu patrariu pamentu, 8 orgii de lemn din care se incaldește și scolă, cuartiru și gradina.

Recusele ajustate conformu prescriselor statutului organiciu bisericescu și regulamentului scolaru, au a-se adresa Onor. comitetul parochialu și a se trameze D. P. T. Florianu Montia inspectoru cercualu de scole in Siculă pr. B-Ineu și a-se prezenta în vre-o Dumineacă ori serbatore la biserică din locu spre a-si areta deșteritatea in canturi și tipicu.

Seleusiu-Cighirel la 11 Septembrie 1884.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu mine Floriann Montia m. p. inspec. scol.

Pentru deplinirea definitiva a statiniei invetatoresci din opidulu Vascau-Barești, cu terminu pe 30 Septembrie v. a. o.

Emolumintele sunt:

1. 130 fl. dela comună biserică.
2. 32 fl. dela marit. dominiu eppescu rom. cath.

3. 10 cubule de bucate, grâu și cucurudiu.

4. 10 stangeni de lemn.

5. 4 holde de pamentu.

6. Cuartiru cu gradina.

Recentii voră avé a-si trimite petitionile sale instruite cu documentele necesarie, si adeca testomiu de calificatiune și documentu despre cunoștinția limbii magiare pana la 29 Sept. a. c. intitulate comitelui parochialu gr. or. din Vascau-Barești la subserisul protopopu in Beiesiu.

Datu in Beinsiu la 2 Sept. v. 1884.
in contielegere cu comitet. parochialu concernintă.

Vasiliu Papu m. p.
prot. insp. cer. de scolă.

Se scrie concursu pentru statinnea invetiatorășca vacanta din comună Tornea (Tornya) Cottulu Ceanadului, protopiatul Aradului cu terminu de alegere 30 Septembrie (12 Octobre) a. c.

Emolumintele anuali suntu: 1) 200 fl. v. a. 2) 3½ jugere pamentu estravilanu de 1 classa. 3) 2 orgii de lemn pentru invetiatoru. — pentru incalditul scălei comună, da paie, cate vor fi de lipsa. — 4) Servitorialu de incaldită și maturarea scălei 8 fl. — Scripturistică 5 fl. v. a. pentru conferinția daca va participă 10 fl. Cuartiru cu 2 chilii și gradina de legume.

Recentii voră avé a-si tramite petitionile sale ajustate conformu dispuseiunilor stat. org. pana la 28 Sept. st. v. la subserisul insp. in Sieitinu.

Sieitinu 3/15 Sept. 1884.

in contielegere cu comit. paroch. din Tornea.

Theodoru Popoviciu m. p.
inspect. cerc. de scolă.

Deorece la primulu concursu nu s'a insinuatui nici un recurent, asia se scrie de nou concursu pe statinnea invetiatorășca dela scolă din Tautiu, cu terminu de alegere pe 30 Septembrie st. v. 1884.

Emolumintele suntu:

1 In bani gât'a impreuna cu deputatulu 220fl v.a.

2. Dela inmormentari mari 50cr. dela inmormentari mici, unde va fi poftită 30 cr.

3. Pentru incalditul scălei și locuinței invetatorului 11. orgii de lemn.

4. Pentru conferinția 7 fl. 50 cr.

Dela recuriți se recere:

a) Se fie preparandi absoluti cu testimoniu de calificatiune precum și din limbă maghiara.

b) Dela acei individi, carii au fostu deja in funcțiune se recere atestatu de moralitate dela officiul parochialu, vidimatu de inspectorulu concernintă și se-si trimita recursurile loru Domnului inspectoru cercualu de scole Florianu Montia in Siculă, per B. Ineu, apoi in vre-o Dumineacă ori serbatore a se prezenta in Biserică pentru a-si areta deșteritatea in cantu și tipicu.

Tautiu in 4 Septembrie 1884.

Comitetul parochialu.

In contelegere cu mine: Florianu Montia insp. scol.

Pe bas'a ordinatiunei consistoriali dto 17. Au gustu a. c. Nr. 845. Se scrie concursu pentru urmatorele statinii invetatoresci:

1 Roitu, cu emolumintele anuale a) in bani 145 fl. b) 15 cubule de grâu c) 4 orgii de lemn, d) 2 orgii de paie, e) pamentu estravilanu de 600 fl. maci-

natu de bucate in trei renduri la anu, — cuartiru in natura cu gradina de legumi de 700 fl si veniturile cantorali terminulu alegerei 23 Septembra a. c.

2, Lupoi'a. a) in bani gata 60 fl. b) 10 cubule de bucate, c) 2 mesuri de fasole, d) 8 orgii de lemn, e) 100 portii de fenu, — cuartiru in natura cu gradina de legumi si veniturile cantorali, terminul alegerei 30 Septembra a. c.

Doritorii de a ocupă vreun'a dintr'aceste stătii suuu poftiti a-si tramite recursurile adjustate conform prescriseloru statutului organic subsemnatului comisariu consistorialu Oradea-mare (Nagyvárad) pana la terminulu de alegere.

Petru Suciu m. p.
comisariu consistorialu.

Pentru deplinirea postului de capelanu temporalu pre lângă veteranulu parochu Emanuel Demetroviciu din Utvinu, conform decisului V. Consistoriu de dto 2. Aug. Nr. 2142 se escrie concursu cu terminul de alegere pana in 30 Septembra a. c. in care di se va tinea si alegerea.

Emolumintele impreunate cu acest post sunt: jumetate din sesi'a parochiala, precum si jumetate din biru si jumetate din töte usuuale venite stolare, care fara de pamantu, dau unu venitu pana la 200 fl. v. a.

Doritorii de a ocupă acest post au se documenteze, că posiedu qualificatiunea prescrisa pentru parochii de clasa a dou'a si este deobligatul in orele prescrise a tiené catichisatiunea cu pruncii dela scol'a din locu.

Recentii sunt avisati, a-si trimitre recursurile loru protopresbiterului tractualu O. D. Meletiu Dreghiu in Thimisióra, pana in 28 Sept. a. c. si tot-deodata sunt avisati a se presentá in s. biserică spre a-si areta desteritatea in cantu si tipicu.

Utvnu in 23 Augustu 1884.

Comitetul parochialu.

Cu scirea si inveirea mea: Meletiu Dreghiu, m. p. prot. Thimisiórii.

Pentru deplinirea postului de invetiatória, acum de nou infiintata, precum si a postului de invetiatóriu suplentu langa emeritulu invetiatoriu din Rachita, Ioanu Blidariu, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 23 Septembra a. c. st. v.

Emolumintele sunt la fie care post separatau in bani gat'a câte 215 fl. si câte 30 fl. pausialu de scris si pentru conferintie, éra in naturalie câte 30 metri de cuceruzu in bombe, câte unu jugeru de pamantu aratoriu, câte 10 orgii de lemn, din care se incal-diesc si scol'a, si locuintia libera cu gradina de legumi.

Recursele adresate Comitetului parochialu si adjustate conform prescriseloru Statut. org. si articulului de lege XVIII. §. 6. din 1879. se se trimita parintelui protopopu Georgiu Creciunescu ca inspec-torul tractualu de scóle in Belintiu p. u. Kisztó celu multu pana inclusive 21 Septembra a. c. st. v., avend recentii fin vr'o Dumineca ori serbatore, a se presentá in biserică din locu, spre a si areta desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci.

Este de observatu că alegendulu suplentu, dupa pensiunarea emeritului invetiatoriu Ioanu Blidariu, va urmá de invetiatoriu definitivă fara vr'o ulterioara alegere.

Comitetul parochialu.

In contilegere cu mine: G. Craciunescu, prot. si insp. scol.

Conform ordinatiunei Venerabilului Consistoriu diecesanu din 5 Iuliu a. c. Nr. 1862. se escrie concursu pentru indeplinirea postului de invetiatoriu la scol'a a 2-a in comun'a Otlac'a.

Salariul anualu 300 fl. v. a. pentru famulatie, scripturistica si spese conferintiale in suma 40 fl. v. a. 7 orgii de lemn focale din care e datorul a incaldi si scol'a, 1/4 de sessione pamantu aratoriu, de clas'a prima cu dreptu de pasiunaru, pentru care se poate capeta 200 fl. v. a. arenda anuala. Cortelul liberu comodu, cu gradina mare de legumi; in fine accidentele indatinate din stólele prescrise.

Doritorii de a dobandi prin alegere acestu postu carea se va tiené in Septembra 30 st. v. a. c. in Otlac'a vor avea a produce urmatorele documente:

a). Absolutoriu preparandialu. b.) Testimoniu de calificatiune pentru statiune de clas'a I-a c). Absolvarea cu succesu indestulitoriu a gimnasiului inferioru. d). Cunoștința suficienta a limbei magiare. e). Atestatul de moralitate. Pe langa aceste trebue se fie si versat in cantarile prescrise rituale, si a-se prezenta in vr'o dumineca, ori serbatore, spre a-si areta desteritatea in tipicu, si cantarile bisericesci.

Recursurile adresate comitetului parochialu in Otlac'a, se se asterna pana in 28 Sept. a. c. Reverendissimului Domnu Petru Chirilescu protopresbiteru si inspectorn scolariu in Kétegyháza.

Otlac'a 29. Augustu 1884.

Comitetul parochialu.

Cu scirea mea: Petru Chirilescu m. p. protop. insp.

Pentru ocuparea postului invetatorescu la scol'a gr. or. din Tolvadu, ppresbiteratulu Ciacovei se deschide concursu cu terminu de alegere pana in 23 Septembra a. c. st. v.

1) Salariul anualu in bani gata 166 fl, 2) grâu 24 Hl. si 60 litre. 3) Pentru conferintie 10 fl. 4) Pentru scripturistica 10 fl. 5) 7 stângeni de paie, din care are a-se incaldi si sal'a de invetiamentu. 6) 1 1/2 de pamantu aratoriu. 7) Dela fiecare inmormantare la care va fi poftitul 20 cr. éra daca lu-va petrece la sant'a biserică 40 cr. 8) Cortelul liberu cu 2 chilii si bucataria.

Petitiile instruite in sensulu stat. org. bis. adresate comitetului parochialu din Tolvadu se se trimita oficiului ppresbiteral pana la 18 l. c.

Tolvadi'a, in 12 Iuliu 1883.

Comitetul parochialu.

In contilegere cu mine: Paulu Miulescu m. p. prot. as. com.

Se escrie de nou pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scol'a gr. or. romana din comun'a Potocu, protopresbiteratulu Bisericei-albe, dieces'a Caransebesiului, Comitatulu Carasius-Severinu cu terminu pana in 23 Septembra 1884. cal. v. in care diuva si alegerea.

Emolumintele invetatoresci sunt:

1) Salariul fiscul in bani gat'a 300 fl 2) Pansialu pentru scripturistica 5 fl. 3) Lemnele scoliei 16 metri, 2 jugere pamantu aratoriu in tiarina, gradina scoliei intravilana de 800 orgii si cuartiru liberu cu o chilia.

Doritorii de a ocupă acestu postu de invetiatoriu suntu avisati de asi substerne recursele loru bine instruite conform prescriseloru stat. org. bis. si a regulamentului pentru invetiatori onoratului Comitetu par. la adres'a Pré O. D. Iosifu Popoviciu, protopresbiteru in Iam celu multu pana in 20 Septem-

bre a. c. st. v. caci cele terzie nu se vor considera. In fine recurrentii sunt poftiti a-se presentă in biserică in vreo duminica ori serbatore pentru de a-si aretă desteritatea loru in cantu si tipicu.

Potocu 22. Augustu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu Pré On. D. Protopresbiteru tractualu.

Statiunea invetiatorésca gr. or. din *Varad Velentia*, facendu-se vacanta, sa escrie concursu.

Emolumintele suntu urmatórele:

- 1.) In bani gata 300 fl. v. a. si cortelu.
- 2.) 2 metri de lemn pentru incaldirea scólei.
- 3.) Venituri cantorale.

Doritorii de a ocupá acésta statiune invetiatorésca sunt avisati, ca recursurile sale motivate cu documintele recerute se le substérrna aici in Varad-Velentia (posta ultima Nagy Várad) pana in 16/28. Septemvre a. c. la subscrisulu, in care di va fi si alegerea.

Oradea mare la 28. Augustu 1884.

Simeonu Bica m. p.

Prot. Oradii mari ca inspect. cercualu.

Pentru ocuparea definitiva a postului invetatorescu din comuna *Costeiu de susu*, cottulu Carasiu-Severinu Protop. Fagetului se escrie concursu a III-ea óra cu terminu pana in 9 Septembre a. c. in care diua va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: in bani gata salariu anualu 300 fl., 5 fl. v. a. scripturistica, 8 fl. v. a. pentru servitoriu scólei, 10 orgii de lemn in natura, cortelu liberu in edificiulu scólei cu gradina de 1 jugeru.

Recursele adjustate conformu prescriseloru stat. org. bis. si regulamentului scol. au a-se adresa catra com. par. gr. or. in Costeiulu de sus, — in casu de nevoie si clerici se vor primi, recoursele au a-se trimite Reverend. Dnu Atanasiu Ioanoviciu protop. in Fagetu.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu Domnu prot. si inspectoru scolaru.

Se escrie de nou concursu pe statiunea invetatoresca din *Poénii*, cottulu Carasiu-Severinu, dieces'a Caransebesiului, protopresbiteratulu Fagetului cu terminu de alegere pe 14 Sept. a. c.

Emolumintele anuale sunt: in bani gata 240 fl. v. a. 6 fl. v. a. pentru conferintia, 4 fl. v. a. scripturistica, 8 orgii de lemn, din care se va incaldi si scól'a, cortelu liberu, si gradina de legumi.

Recursele instruite conformu prescriseloru stat. org. si regulamentului scol. se se substérrna com. par. din Poieniu, si a-se trimite P. On. Domnu Atanasiu Ioanoviciu Protop. Fagetului.

Comitetulu parochialu.

In intielegere eu D. protop. si inspectoru scolaru.

Din lipsa de recurrenti se escrie concursu de nou conform inaltei ordinatiuni Consistoriale ddto 1 Septemvre a. c. Nr. 520 Sel. si a decisului luatu in sieinti'a comitetului parochialu, pentru ocuparea postului de invetatoriu, la scól'a confesionala rom. gr. or. din *Basesci*, dieces'a Caransebesiului, Protopresbiteratulu Fagetului.

Emolumintele sunt: in bani gata 300 fl. v. a. din carii este a-se cumpera si aduce lemnle pentru incalzitulu scólei, 5 fl. v. a. pentru conferintie, 5 fl.

v. a. pausialu scripturistica, cortelu liberu, si gradina de $\frac{3}{4}$ jugeru pentru legumi, si $\frac{1}{4}$ jugeru estravilanu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au se substearna petitiunile lor provedinte cu documintele necesarie conform prescriseloru statutului organic bisericescu, pana la 28 Octomvre a. c. st. v. si adresate comitetului parochialu, ale trimite esmisului consistorial Ioan Velovan paroch in *Brazová* post'a ultima *Kossova*. Diu'a de alegere s'a defige pe 28 Octombrie a. c. st. v.

Basesci, in 9 Septembre 1884

Comitetulu parochialu

In contilegere cu mine: **Ioan Velovan** paroch si esmisu consist

De órece la primulu concursu nu s'a insinuatu nici unu recurrente, asia se escrie de nou concursu pe postulu de capelanu pe langa nepotinciosulu preotu Ioan Radulescu din comun'a *Dragsina*, protopresvit. Jebelului cu terminu de concurare pana la 14 Octobre a. c. st. v.

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt:

a) $\frac{1}{3}$ parte din un'a sesiune par. comasata de clasa 1-a.

b) $\frac{1}{3}$ parte din tóte venitele stolari dela 112 familii.

c) $\frac{1}{3}$ parte din birulu par. si adeca: 84 case dau $\frac{1}{4}$ era 28 case dau cate 5 oche de bucate parte grâu parte cuceruzu.

Doritorii de a competa la acestu postu au a-si trimete suplicele de concursu instruite conform stat. org. si regulamentului pentru parohii, protopresb. district. Alesandru Ioanoviciu in Jebelu pana la terminulu susu indicatu — Recurrentii sub durat'a concursului au a se presentá in S. biserica in vr'o Dumineca séu serbatore spre a si aretă desteritatea in cantu si tipicu.

Comitetulu parochialu.

Dragsina, in 9 Sept. 1884.

In contilegere cu protop. tractualu.

Pentru ocuparea postului invetatorescu la scól'a confes. gr. or. rom. din comun'a *Dubos*, protopresb. Jebelului se escrie concursu cu terminu de concurare pana la finea lui *Octomvre a. c. st. v.*

Emolumintele sunt: In bani gat'a 73 fl. pentru sare 6 fl. pentru clisa 36 fl. pentru lumini 10 fl. 9 stenjeni de lemn din care are a-se incaldi si scól'a, 20 meti de grâu, 20 meti de cuceruzu, $1\frac{1}{2}$ jugeru de pamantu aratoriu, $1\frac{1}{2}$ jugeru de fenu, pentru confrinte 8 fl. si cortelu liberu cu 1 jugeru de gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt poftiti a-si trimite recoursele instruite in sensulu stat. org. protop. districtulu. Alesandru Ioanoviciu in Jebelu pana la terminulu sus indicatu.

Dubos, in 9 Septembre 1884.

Comitetulu parochialu

In contilegere cu protop. district.

Subscrisulu am onóre a aduce la cunoscinti'a onoratului publicu, cumcà

cancelari'a mea advocatuala

pana aci condusa in Bogsi'a-montana, o-am stramutatu la Aradu pe strad'a Kossuth Nr. 68.

Demetriu Antonescu, m. p.
advocat in legile civile si cambiali.